

sinecine kitaplığı

Book Reviews

YIKICI FİLM: MEDYA ESTETİĞİNDE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Tuğçe Kutlu

Öz

Robert Stam, Richard Porton ve Leo Goldsmith tarafından yazılan *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler* radikal medya ve film teorisyenlerini ilgilendirecek ansiklopedik bilgiler sunuyor. Yazarlar; Bakhtin, Deleuze, Ranciere, Brecht ve Jameson gibi teorisyenlerden esinlenerek radikal estetiğe dair keyifli ve öğretici bir okuma sağlıyorlar. Kitap hem radikal filmlerin stratejilerini ele alıyor hem de alanla ilgili kavramlara ulaşabileceğimiz bir sözlük oluşturuyor. Stam, Porton ve Goldsmith'e göre kitabın yaklaşımı pan-sanatsaldır, yani kitap, sinemanın diğer sanatlarla da ilişkisini göz önünde bulundurarak diğer sanatlara da değiniyor. Yazarlar, kitabın yaklaşımının aynı zamanda pan-medyatik olduğunu ve geniş bir medya yelpazesinden yararlanacağını vurgularlar. Bu nedenle kitabın medya alanına katkısını ve yenilikçi duruşunu görmek mümkün olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yıkıcı film, radikal medya, medya eleştirisi, film estetiği

Geliş Tarihi | Received: 01.02.2022 • Kabul Tarihi | Accepted: 15.02.2022

Arş. Gör., Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2715-6024> • E-Posta: kutlut@ankara.edu.tr

Kutlu, T. (2022). Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler. [Kitap Eleştirisi]. *sinecine*, 13(1), 231-240.

REVIEW OF THE KEYWORDS IN SUBVERSIVE FILM/MEDIA AESTHETICS

Abstract

Written by Robert Stam, Richard Porton, and Leo Goldsmith, *Keywords in Subversive Film/Media Aesthetics* offers encyclopedic information that will interest radical media and film theorists. Writers; Inspired by theorists such as Bakhtin, Deleuze, Ranciere, Brecht, and Jameson, they provide an enjoyable and instructive read on radical aesthetics. The book both deals with the strategies of radical films and creates a glossary where we can reach concepts related to the field. According to Stam, Porton and Goldsmith, the approach of the book is pan-artistic, that is, the book also touches on other arts while considering the relationship of cinema with other arts. The authors emphasize that the approach of the book is also pan-mediatic and will benefit from a wide range of media. For this reason, it is possible to see the contribution of the book to the media field and its innovative stance.

Keywords: Subversive film, radical media, media criticism, film aesthetics

Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar
Sözcükler
Robert Stam
Çev.: Onur Orhangazi
ISBN: 978-605-314-552-3
Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2021, 336 s.

Radikal medya üzerine çokça yazılmış olmasına rağmen radikal/yıkıcı film üzerine yazılan çok az eser vardır. Özellikle yeni medya teknolojilerinin hayatımıza girmesi ve gittikçe sayılarının artmasıyla birçok yazarın bu yeni medyanın nasıl kullanılabileceği hakkında teoriler üretmesine sebep olmuştur. *Radical Media Ethics: A Global Approach* (2015), *Radical Media: Rebellious Communication and Social Movements* (2001), *Hybrid Media Activism: Ecologies, Imaginaries, Algorithms* (2019) bunları ele alan kitaplardan birkaçıdır. Arap Baharı gibi sosyal medyayı etkin kullanan olaylardan sonra, bu mecraların gücü daha çok konuşulur hale gelmiştir. Günümüzde ise travma çalışmalarının sinema araştırmalarında etkin hale gelmesiyle birlikte "yıkıcı film" kavramı önemli bir yere yerleşmiştir. *The Aesthetics of Antifascist Film* (2013), *Film as a Radical Pedagogic Tool* (2018) ve *Left of Hollywood: Cinema, Modernism, and the Emergence of U.S. Radical Film Culture* (2010) gibi kitaplarsa radikal film pratikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Kullanıcı dostu bu kitap ise yıkıcı filmin pratiklerini ve kavramlarını okuyucuya açıklamaktadır. Bunu yaparken Dziga Vertov, Jean-Luc Godard, Harun Farocki, John Greyson, Agnes Varda, Chris Marker, Ken Loach, Glauber Rocha, Craig Baldwin ve Stanley Kubrick gibi önemli yönetmenlerden bahseder.

Downing (2001) kitabına "iletişim medyasına yönelik ortak yaklaşımlar, kesinlikle radikal alternatif medyanın tarihsel kalıcılığını ve coğrafi yaygınlığını ciddiye almayı reddettikleri için çılğınca orantısız" diyerek başlar (s. V). Ona göre çoğu yaklaşım, radikal medyanın yaygınlığı ve kalıcılığı üzerine fazla düşünmemektedir. Downing'e göre radikal medya "toplumsal hareketler içindeki insanların bunları ve diğer içgörülerini birbirlerine iletmesini sağlayabilir" (2001, s. 32). Radikal medya, kamusal alan ve sosyal hareketlerle yakından ilgilidir. Radikal alterna-

tif medyanın en önemli başarılarından ikisi, kamusal alanı genişletmek ve sosyal hareketlere ses kazandırmaktır. Sosyal hareketler yeni medya teknolojileri sayesinde hem seslerini duyurabilmekte hem de hareketin kendi içinde iletişim kurabilmektedir. Downing kitabında tıpkı Stam, Porton ve Goldsmith gibi Bakhtin'e de yer vermektedir. "Bakhtin'in roman (ya da pembe dizi) içindeki bu ses diyaloguna yaptığı vurgu, popüler kültür içinde diyalojik, demokratik bir kamusal alan olarak radikal medyaya da uygulanabilir" (Downing, 2001, s. 47). Bu nedenle Downing'e göre radikal medyada duygu ve hayalgücünün ehemmiyeti büyüktür. Yazar, radikal film ve videodan da bahsetmektedir. Bu teknolojilerle birlikte her şeyin değiştiği söylene de öyle olmadığını vurgular: "Ucuz mikro-video kameralar ve VCR'ler görsel medya yapımına erişimi muazzam ölçüde genişletmiş olsa da, erişimin öncüleri, fotoğraf ve 16mm ve 8mm filmlerdeki radikal medya aktivistleriydi ve iletişim gücünü halkın ellerine teslim etme fırsatını görüp bu fırsatı yakaladılar" (Downing, 2001, s. 193).

Downing'in kitabına hakim olan umut dolu hava Stam, Porton ve Goldsmith tarafından da devam ettirilerek direnişçi sanatın olasılıkları gözler önüne seriliyor. Bununla beraber, yazarlar politik sanat icra edenlerin karşılaştıkları sorunlara da değiniyorlar. Bunlardan belki de en önemlisi fikri mülkiyet. Fikri mülkiyet özellikle yeni medya teknolojileri söz konusu olduğunda şu anda çok korumasız bir alan olarak göze çarpıyor. Pandemi sırasında TikTok gibi mecraların popülerite kazanması ile birlikte bu tartışmalar çoğalmıştır. Bu konuda birçok yazı kaleme alındı, konuşmalar yapıldı. Yazarlar da bu hassas duruma kayıtsız kalmamıştır. Yeni medya teknolojileri ve fikri mülkiyet üzerine düzenlemeler yapılması gerektiği aşikardır. Bu, yıkıcı filmin geleceği için önem arz etmektedir.

Yıkıcı film ne anlama geliyor? Robert Stam, Richard Porton ve Leo Goldsmith, *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler* kitabında bu soruya cevap aramaktadır. Bunu, yaklaşık bin adet kavramı ve anlamlarını esere eklemeyerek yapmaya çalışırlar. Radikal medya söz konusu olduğunda etik de başka bir sorundur. Ward'a göre (2015):

Benim görüşüme göre yeni şarabımız var ve yeni şişelere ihtiyacımız var. "Temellere geri dönmek" ve eski fikirleri yeniden onaylamak yok. Eski fikirleri yeniden inşa etmemiz ve yeni fikirler icat etmemiz gerekiyor. Radikal reform olmadan medya etiği, hem profesyonel gazeteciliğin gerçek medya pratiği hem de artan sayıda profesyonel olmayan uygulayıcı ile giderek daha fazla ilgisiz hale gelecektir (s. 102).

Ward'un da bahsettiği gibi radikal medya varsa radikal bir reform

da olmalıdır. Eski fikirlere dönmek artık işlevini yitirmiştir. Yıkıcı film, alternatif estetiğin kaynaklarına odaklanır ve radikal mizahı savunur. Yazarlar kitabı "tutkulu bir manifesto hem de dik kafalı bir sözlük" (s. 42) olarak tanımlıyor. Onlara göre yıkıcı film, reform yaratacak bir güce sahip görünmektedir.

Yazarlardan Robert Stam, New York Üniversitesi'nde profesördür. 15'ten fazla kitabın yazarı ya da ortak yazarıdır (Tisch, 2021). Richard Porton ise Cineaste'de editördür, çeşitli üniversitelerde film çalışmaları dersleri vermiştir (Verso, 2021). Leo Goldsmith ise deneysel medya, belgesel film, medya ekolojileri ve dijital kültürün kesişiminde çalışan bir bilim insanıdır (NYU, 2021). İlk taslağı hazırlayan ve yeni bölümlük tasarımı planlayan Stam, daha sonra Porton ve Goldsmith'in yardımları ile kitabı tamamlamayı başarmıştır. Ancak göz ardı edilmemelidir ki kitabın büyük bir kısmı, Robert Stam tarafından kaleme alınmıştır. *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler* kitabı ilk olarak 2015 yılında Wiley-Blackwell tarafından Amerika'da basılmış ve Ekim 2021'de Türkçe'ye çevrilip Ayrıntı yayınları tarafından yayınlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında kitap çok yenidir.

Üç yüz otuz dört sayfalık kitap, bir teşekkür yazısı ile başlıyor ve kitabın nasıl ve kimler tarafından hazırlandığı, hangi bölümlerde kimlerin emeği geçtiği belirtiliyor. Yedi bölümden oluşan kitapta yıkıcı estetik açısından birçok mecra ele alınıyor. Teşekkür bölümünü Giriş bölümü takip ediyor, burada da kitabın konusu, değinmeye çalıştıkları kısaca açıklanıyor ve bölümler hakkında bilgi veriliyor. Yazarlara göre bu kitap:

Muhtelif türden kavram ve terimleri birleştiriyor: (1) Sinemaya ilişkin halihazırda oldukça kutsanmış terimler (Brechtçi uzaklaştırma, sitüasyonist saptırma); (2) sinemayla ilişkili, daha yaygın dolaşımı hak eden ve daha az bilinen terimler (sinematrix, sürrealizmo); (3) diğer sanatlardan, disiplinlerden ve hareketlerden alınmış terimler (odyotopya, antropofaji) ve son olarak (4) bizim kendi candomble feminizmi ve potlaç stratejisi terimlerimiz gibi azımsanmayacak miktarda yeni sözcük ve neolojizmler (2021, s. 14).

Aslında yazarların bu sözleri kitabın sadece mevcut durumla ilgili teoriler meydana getirmedikleri, aynı zamanda literatüre yeni kelimeler de kazandırdıklarını gösteriyor. Stam, Porton ve Goldsmith, kitabın "radikal sanat analiziyle ve hatta pratiğiyle ilgili stratejiler için teorik bir alet takımı sağlamayı" hedeflediğini söylerler (s. 14). Akademik literatür-

de böyle bir kitap için yer bulunmaktadır. Stam, Porton ve Goldsmith kitabı incelemek için beş yaklaşım önerir:

(1) Daha geniş bir argümanı geliştiren anlatsal bir makale olarak baştan sona okunabilir; (2) her biri belirli bir radikal estetik akıma hasredilmiş bölümler seçilerek okunabilir; (3) alt başlıkları belirli temalara yönelik yön tabelaları olarak kullanarak daha odaklanılmış bir tarzda okunabilir; (4) bir kılavuz olarak terimler diziniyle birlikte bir kavramlar sözlüğü olarak gözden geçirilebilir; ya da (5) *Dr. Strangelove or: How I Stopped Worrying and Learned To Love The Bomb* (1964) [*Dr. Garipaşk ya da: Endişelenmeyi Bırakıp Bombayı Sevmeyi Nasıl Öğrendim*], *Les stances a Sophie* (1971), *Even the Rain* (2010) [*Yağmuru Bile*], *Offside* (2006) [*Ofsayt*], *Shortbus* (2006), *Nostalgia for the Light (Nostalgia de la Luz, 2010)* [*Işığa Özlem*], *The Act of Killing* (2012) [*Öldürme Eylemi*] ve benzeri filmlerin daha derinlemesine analizleri için örnek olarak alınabilir. Okur metnin içine girip çıkmaya, kavramdan kavrama geçmeye, kendi entelektüel sıçramalarını ve piruetlerini yapmaya teşvik edilir (s.14-15).

Yazarlar okunduğu üzere okuru daha aktif bir konum alması için cesaretlendirmektedir. Ayrıca kitabın geniş yelpazesini gözler önüne sermektedirler. Daha önce de bahsedildiği gibi radikal medya üzerine yazılmış bazı eserler bulunmaktadır; ancak yıkıcı estetiğe değinen böylesine kapsamlı bir eserin eksikliği hissedilmektedir, kitap bu boşluğu doldurmaktadır. Tek eksiği görüntülerin ve bibliyografinin olmamasıdır (Marchetti, 2016, s. 78).

Stam, Porton ve Goldsmith'e göre bu kitabın bağlı olduğu bazı temel ilkeler vardır. Bunları eserin pan-sanatsal olması (s.15), pan-medyatik olması (s.15), estetik ve politika ilişkine dair teorilerin tarihine odaklanması (s. 16), eski olanın yeni tarafından dolayımlandığını göstermesi (s. 16), tartışmayı disiplinlerarası bir platforma taşıması (s. 17), tartışmayı coğrafi ve kültürel anlamda tek bir alana bağlı olmaktan çıkarması (s. 17) olarak sıralarlar.

Trere (2019), "Dijital medya, protesto hareketlerinin örgütsel omurgası olarak hareket eder, ancak aynı zamanda anlamlarının bir araya getirildiği ve iletildiği, kimliklerinin müzakere edildiği ve sürdürüldüğü, tahayyüllerinin dövuüldüğü ve ilerletildiği ekolojileri de temsil eder" (s. 204) demektedir. *Yıkıcı Film* kitabı ise bu direniş sürecinin neleri kapsayabileceğine dair detaylı bir analiz sunmaktadır. Radikal filmler üzerine yazılan kitaplar da farklı yaklaşımlar sergilemektedir. Barker (2013) kitabında antifaşist film estetiği ve radikal yansıtmadan bahsederken O'Neill (2018) filmin çocukların gelişimi açısından radikal bir araç olarak kulla-

nılabileceğini savunur. Robe ise (2010) sinema, modernizm ve Amerikan radikal film kültürünün ortaya çıkışını anlatırken Tom Brandon'dan söz eder ve şu cümleleri kurar: "Görev süresi boyunca, lig ABD'de radikal film yapıcılığının ön saflarını temsil etti ve ülke çapında ateşlenmekte olan toplumsal protesto flaşlarını parlak bir şekilde aydınlatan kendi montaj-etkilenmiş belgeselleriyle ticari haber filmlerinin gerici konusuna ve biçimine karşı çıktı ancak ana ekranlarından yasaklandı" (s. 1). Belki de radikal medya pratikleriyle ilgili en büyük sorun, ana akımın ulaşabileceği kadar alana ulaşamamalarıdır.

Stam, Porton ve Goldsmith yıkıcı film estetiğini açıklarken sadece Avrupalı bir bakış açısından bakıyor olsalar da vizyonlarını geliştirmeye ve başka kıtalardan söz açmaya çalışırlar. Böylece hem sinefiller hem de akademisyenler için daha derinlikli ve yenilikçi bir eser ortaya koyarlar. Kitap boyunca birçok nitelikli soru sorarlar: "Film tekniği ve toplumsal yönelimsellik arasındaki ilişki nedir? Belirli ideolojiler açık estetik bağıntılılıklarına sahip midirler?" (s. 25) ya da "Etnografik bir filmde yapılan bir optik kaydırma çekimi ile de yağmacı ve röntgenci midir? Faşizm, Susan Sontag'ın öne sürdüğü gibi Busby Berkeley müzikallerindeki bedenlerin militarize edilmiş koreografilerinin ardında mı gizlenmektedir?" (s. 25). Yazarlara göre bu kitabın odak noktası "sanatsal cesaretin ve toplumsal keşfin karşılıklı olarak uyarıcı karşılaşmaları"dır (s. 25). Kitap, okuyucuları daha eleştirel bakmaya teşvik eder ve radikal mizahı sonuna kadar savunur. Yazarlara göre "yıkıcı sinema, bir tür olmaktan daha çok potansiyel olarak tüm türlere nüfuz eden bir enerji alanıdır" (s. 29).

Stam, Porton ve Goldsmith, yıkıcı film estetiğini anlatırken kitabı yedi bölüm şeklinde yapılandırır. Her bölüm ayrı bir teorik akımı kullanır. "Bir Müşterekler Estetiği" adlı birinci bölümde, auteur'lük, sahiplik, fikri mülkiyet ve müştereklik kavramları ele alınmaktadır. Bunu yaparken de toprak sahipliğini metaforik olarak kullanır. Bu bölümde yerli medyası fenomeninden bahsedilir. Kızılderili halkların sinemasından ve Dördüncü Sinema teriminden söz edilir. Yazarlara göre: "Yerli medya üreticileri Ginsburg'un "Faustçu açmaz" olarak adlandırdığı şeyle yüz yüze gelirler: Bir taraftan, kültürel benlik davası için yeni teknolojiler kullanırlar; diğer taraftan, en nihayetinde kendi çözümlerini besleyebilecek bir teknolojiyi yayarlar" (2021, s. 50). Bu bölümde, yerli eleştirisinin "genellikle yerleşimci kolonyal ulus devlet dahilindeki içerilmeden daha çok onun dışındaki ya da yanındaki egemenlikle ilgili" (s. 57) olduğunu savunulur. Yerli eleştirmenler, "entelektüel egemenlik", "görsel egemenlik" ve

"egemenlik sineması" (s. 57) gibi kavramlar üzerinden yeni bir egemenlik tahayyül ederler. Yazarlar, bu bölümde Bakhtin'den de söz ederler. Ona göre her çağ, eski eserleri kendi stilinde vurgulamaktadır (s. 71). Kitabın bu bölümünde post-kolonyal uyarlamaların önemine değinilir. "Yerli müşterekler, dijital müştereklerle bir araya" gelmektedir (s. 82).

"Karnavalesk'in Baş Aşağı Dünyası" başlıklı ikinci bölüm ise "miza-hın devrimci potansiyelini ve karnavalın yıkıcı gücünü vurgular" (Marc-hetti, 2016, s. 77). Yazarlar, Bakhtin'in "karnavalesk" ve Lefebvre'nin "festi-val" kavramlarını kullanırlar. Stam, Porton ve Goldsmith'e göre bu bölüm, "eleştirel ütopyaları inceliyor" (s. 40). Bu bölüm Yunan Dionysusçu festi-vallere kadar geri giderek karnavalesk'i açıklamaya çalışır. Karnaval, "ka-nonik karşıtı estetik" barındırır (s. 84). Yazarlara göre "birçok yıkıcı film, stratejik kutsal olana sövme olarak adlandırılabilir şeyi kullanır" (s. 87). Ayrıca "bazı karnavalesk filmler tarihsel tersine çevirme üzerinden dünyayı baş aşağı çevirir" (s. 117).

"Politik Modernizm ve Hoşnutsuzlukları" adı verilen üçüncü bölüm ise politik modernizmi açıklamaya çalışır ve eleştiriye maruz bırakır. Bunu yaparken Brecht'ten ve görsel haz teorilerinden yararlanmaktadır. Yazarlara göre: "Brecht'in estetiği için en önemli olan, bir tarafta burju-va tiyatrosunun sulu göz duygusallığı tarafından yaratılmış narkoleptik 'yaşayan ölümler'e, diğer tarafta da Nazi gösterisinin akıl dışı coşkunlukla-rına karşıt eleştirel izleyici'nin gerçekleştirilmesiydi" (s. 127). Bu bölümde Brecht'in özgül teknikleri ele alınır, Peter Wollen'in "karşı-sineması"ndan bahsedilir.

"Negatifin Biçim Değiştirmesi" isimli dördüncü bölüm, yaratıcı mülkiyeti yıkıcı kullanımını açıklamaya girişir. Bölüm "estetik ile güzel-lik arasındaki bağlantıyı koparan bilhassa coşkulu bir akımı inceliyor" (s. 40). Yazarlar, negatifin biçim değiştirmesinin izlerini Rabelais'e kadar sürerler. Bu bölümde sanatın çözü, atılanı ve hataları nasıl kullandığı gözler önüne serilir. Bu bölüm, caz ile yeni sinema hareketler arasında bağ kurar. Ayrıca "Üçüncü Sinema" konusunu ele alır. Yazarlar "taze ve yaşanabilir alternatifler yaratmak için egemenin içine sızmalı, egemeni aşındırmalı, egemeni dönüştürmeli, egemeni alıkoymalı ve zaman zaman da basitçe egemeni önemsememeliyiz" demektedirler.

Beşinci bölüm olan "Bir Belgesel Teması Üzerine Melez Varyas-yonlar"da "sahte belgeseller, melez müelliflik ve ortamlararasılık" (s. 40) odağa alınır. Bu bölümde, belgesel film ile imgesel filmin "melezlenme-sinin radikal bir estetik kaynak olarak harekete geçirildiği yollar" hak-

kında konuşulur (s. 204). Yazarlar, deneme filme değinmeden geçmezler. Yazarların deyimiyle bu bölümde bahsi geçen filmler, "iki filmsel söylem düzenini ayıran alışlagelmiş kutsal sınırları yıkar" (s. 243).

"Hollywood Aristotelesçiliği, Kırılmış Kronotop ve Sinemanın Müzikalleştirilmesi" başlıklı altıncı bölümde ise caz ve şiir ile Hollywood Aristotelesçiliği'ne direnmekten bahsedilir. Yazarlar, bunu yaparken ortodoks kronotop'u eleştirirler ve alternatif sinemasal biçimleri ele alırlar (s. 244). Propp ve "12 hikaye anlatıcılığı şartı" bu bölüm içerisinde konuşulur (s. 246). Bakhtin ve Menippusçu hiciv geleneğinin sözü açılır (s. 256). Irk meselesine gelindiğinde yazarlar, Dave Chapelle gibi komedyenlerin skeçlerinden bahsederek "bu değişimsel filmler, sayısız biçim almalarına rağmen, tamamı yapısal olarak ırkçı toplumlarda ırk ve kimliğin değişebilirliği işaret eder" cümlesini kurarlar (s. 290).

Son bölüm olan yedinci bölümde, yani "Dijital Çağda Estetik/Politik Yenilik" bölümünde kitaptaki kavramları yeni sosyal medya çağına kadar getirilir (s. 41). Dijital interaktivite ve radikal eleştirinin geleceği bu bölümün odak noktasıdır. Yeni medyanın aslında o kadar da "yeni" olmadığını savunan yazarlar, kullanıcılar ve yapımcılar arasındaki yeni ilişkiler ağına dikkat çekerler (s. 298). Sonuç olarak, kırılmış kronotopların ve dijital stratejilerin hem eski hem yeni olduğunu söylerler (s. 315). Çoklu-tür radikalizmi çağrısında bulunurlar (s. 316). Yazarlara göre "bu kitap, sadece görünüşte tezat oluşturan hedefe –bir çoğunlukçu avantgard'a- ulaşmanın umuduyla, estetik duyguyu radikalleştirme girişimi" olmuştur (s. 317).

Pratikler ile kavramlar arasında güzel bir geçişlilik sağlayan Stam, Porton ve Goldsmith'in *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler* kitabı, yıkıcı film estetiğini birçok açıdan ele alır. Dekolonizasyonun akademide daha çok yer bulmaya başladığı bu dönemde, kitabın çoklu perspektifi çok yerinde bir karardır.

Kaynakça

Barker, J. L. (2013). *The Aesthetics of Antifascist Film*. Routledge: Londra ve New York.

Downing, J. D. H. (2001). *Radical Media: Rebellious Communication and Social Movements*. Sage: California.

O, Neill, D. (2018). *Film as a Radical Pedagogic Tool*. Routledge:

Londra ve New York.

Robe, C. (2010). *Left of Hollywood: Cinema, Modernism, and the Emergence of U.S. Radical Film Culture*. University of Texas Press, Austin.

Stam, R., Porton, R. ve Goldsmith, L. (2021). *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler*. (Çev. O. Orhangazi). Ayrıntı: İstanbul.

Treré, E. (2019). *Hybrid Media Activism: Ecologies, Imaginaries, Algorithms*. Routledge: Londra ve New York.

Ward, S. J. A. (2015). *Radical Media Ethics: A Global Approach*. Wiley-Balckwell.